

**Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет
Департамент охорони здоров'я Полтавської облдержадміністрації**

МАТЕРІАЛИ

**VIII Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю
«Полтавські дні громадського
здоров'я»
30 травня 2025 року**

**ПОЛТАВА
2025**

Література

1. Звіт за результатами ситуаційного аналізу допомоги пацієнтам із гострим інсультом в Україні. Копенгаген: Європейське регіональне бюро ВООЗ; 2024. Ліцензія: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
2. Постанова КМУ від 22 грудня 2023 р. № 1394 «Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1394-2023-%D0%BF> (дата звернення 20.05.2025)
3. WHO. Saving lives, spending less: a strategic response to noncommunicable diseases. Available from <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-NMH-NVI-18.8> (дата звернення 20.05.2025)
4. Global Burden of Disease Collaborative Network. Global Burden of Disease Study 2021 (GBD 2021) Results. Seattle, United States: Institute for Health Metrics and Evaluation (IHME), 2024. Available from <https://vizhub.healthdata.org/gbd-results/> (дата звернення 20.05.2025)
5. WHO STEPS. Noncommunicable Disease Risk Factor Survey data book for Ukraine. URL: [https://www.who.int/andorra/publications/m/item/risk-factors-for-noncommunicable-diseases-in-ukraine-in-2019-\(2020\)](https://www.who.int/andorra/publications/m/item/risk-factors-for-noncommunicable-diseases-in-ukraine-in-2019-(2020)) (дата звернення 20.05.2025)

РОЛЬ ТЕЛЕМЕДИЦИНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Пильгук О.С., Левков А.А.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
м. Полтава, Україна

Вступ. З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну у 2022 році, система охорони здоров'я зіткнулася з безпрецедентними та важкими викликами. Війна дуже суттєво перебудувала медичну практику, сильно вплинувши на показники захворюваності та смертності українського населення, значно ускладнивши доступ до отримання якісної медичної

допомоги [1]. Постійні повітряні тривоги, ракетні обстріли та загроза атак на медичні заклади обмежують можливість безпечного лікування пацієнтів. Особливо складною є ситуація на тимчасово окупованих територіях, де дії російських військових унеможливили роботу медиків.

Руйнування логістичних маршрутів та знищення складів лікарських засобів призвели до хронічної нестачі лікарських засобів, особливо для пацієнтів з хронічними захворюваннями, такими як цукровий діабет, серцево-судинні розлади, епілепсія та онкопатологія. У деяких регіонах тривалий час був відсутній доступ до спеціалізованої або навіть первинної медичної допомоги. Ця ситуація особливо гостро відчувається серед вразливих груп населення — людей похилого віку, дітей, осіб з інвалідністю та внутрішньо переміщених осіб, які залишилися без постійного сімейного лікаря чи медичного обслуговування.

Війна спричинила масову міграцію як цивільного населення, так і медичних кадрів. Частина медиків була мобілізована, інші евакуювалися в безпечніші області або за кордон. Така ситуація призвела до перевантаження закладів охорони здоров'я в тилу та нестачі спеціалістів у зоні активних бойових дій та навіть серед цивільного населення. Особливо відчутна потреба у спеціалістах невідкладної медицини, хірургії, травматології, анестезіології та психіатрії. Крім того, в умовах війни значно зросла кількість пацієнтів із бойовими пораненнями, ампутаціями, психологічними травмами та посттравматичними стресовими розладами, що вимагає нових підходів у лікуванні та реабілітації [1, 2].

На тлі цих викликів особливо важливим стало питання забезпечення безперервності надання медичної допомоги. Відповіддю на цю потребу стало активне впровадження телемедичних технологій. Телемедицина, яка до 2022 року переважно функціонувала як окремі проєкти, перетворилася на важливу складову медичної інфраструктури. Її переваги — оперативність, зниження навантаження на стаціонари та можливість обслуговувати пацієнтів у віддалених або небезпечних регіонах — стали вирішальними в умовах

бойових дій. У цьому контексті телемедицина виступає не лише як технічне нововведення, а як стратегічний інструмент збереження людського життя, охорони психічного здоров'я та підтримки цілісності національної медичної системи.

Мета. Вивчити та розглянути питання телемедицини, проаналізувати її вплив на безперервність надання медичної допомоги в Україні під час війни, а також дослідити ключові переваги, виклики та перспективи її подальшого розвитку у лікуванні.

Матеріали дослідження. Задля досягнення мети, для вивчення взаємозв'язків між впровадженням телемедицини та безперервністю медичної допомоги та вирішення завдань, був проведений аналіз та синтез наукової літератури. Для оцінки ефективності телемедичних рішень використано описові статистичні дані та якісний аналіз отриманих матеріалів.

Результати дослідження. Впровадження телемедицини в умовах воєнного стану переконливо продемонструвало її ключове значення для забезпечення сталого функціонування системи охорони здоров'я. Варто зазначити, що термін «телемедицина» охоплює комплекс дій, технологій та заходів, спрямованих на надання пацієнтам медичної та реабілітаційної допомоги дистанційним способом, що постає невід'ємною складовою у діагностиці та лікуванні. Окремим, проте фундаментальним, аспектом є «теледіагностика» — проведення діагностичних процедур із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, тобто, ІКТ, задля обміну медичною інформацією, що включає передачу таких речей як зображення, результати лабораторних аналізів, даних інструментальних обстежень, показників з медичного обладнання та будь-якої іншої медичної документації.

Повномасштабне військове вторгнення росії в Україну, розпочате в лютому 2022 року, та спричинені ним масштабне переміщення цивільних і систематичні збройні атаки на медичні заклади значно актуалізували

використання телемедицини як інструменту для відновлення та підтримання безперешкодного доступу до медичної допомоги пацієнтам.

Були оприлюднені результати ситуаційного аналізу телемедицини в Україні, проведеного протягом вересня-листопада 2022 року в рамках проєкту USAID «Сталий розвиток національних систем охорони здоров'я» (LHSS). Це дослідження підтверджує, що вразливі верстви населення, які ще до початку повномасштабних бойових дій стикалися з очевидними перешкодами в особистому отриманні медичних послуг, наприклад, мешканці сільської місцевості або особи похилого віку, або люди з інвалідністю можуть отримати значну користь. Серед цих груп навіть пацієнти з хронічними захворюваннями, які проживають на тимчасово окупованих або нещодавно деокупованих територіях зможуть отримати висококваліфіковану медичну допомогу.

У 2022 році серед методів телемедицини, які найчастіше використовувалися в Україні, були відеоконсультації, обмін медичними даними, аудіоконсультації, текстові консультації (через месенджери) та медичні послуги, пов'язані з використанням персональних діагностичних пристроїв (телеметрія) [3]. Загалом, застосування телемедицини сприяє оптимізації робочих процесів у медичних установах, дозволяючи лікарському персоналу приділяти більше часу безпосередньому обслуговуванню пацієнтів, мінімізуючи організаційні та логістичні витрати [5].

На сьогоднішній день співробітники Національної академії медичних наук України, зокрема лікарі ДУ «Інститут невідкладної і відновної хірургії імені В.К. Гусака НАМН України», займаються волонтерством, організовуючи різноманітні виїзні консультації в деокупованих районах України. Під час цього хворим надається кваліфікована медична допомога, що включає клінічний огляд, об'єктивне, інструментальне та лабораторне обстеження, корекцію схем лікування, підбір необхідних лікарських засобів та надання фахових рекомендацій. У випадку, коли може виникнути потреба

в консультації лікаря вторинної чи третинної ланки медичної допомоги, через відсутність відповідного спеціаліста на місці, активно застосовується методи телемедицини. За результатами медичних консультацій пацієнтів були отримані статистичні дані, що свідчать про зростання рівня захворюваності серцево-судинної системи в Україні внаслідок повномасштабної війни. У структурі захворювань спостерігається підвищення показників гіпертонічної хвороби – 38,1%; серцевої недостатності – 17,1%; атеросклерозу – 15,1%; ішемічної хвороби серця – 13,8% [2]. Ці показники вказують на зростання кількості серцево-судинних захворювань із високим ризиком кардіоваскулярних подій, що потребують консультації лікаря-кардіолога. За відсутності цього спеціаліста на місці надання медичної допомоги інноваційним та ефективним підходом є телемедицина. Завдяки використанню засобів дистанційного зв'язку лікар-кардіолог може постійно підтримувати зв'язок та надавати онлайн-консультації за потреби, навіть перебуваючи в іншому регіоні чи за кордоном [4].

Телемедицина також відіграла ключову роль у підтримці медичного персоналу. Вона дозволила лікарям обмінюватися професійним досвідом, отримувати консультації від більш досвідчених колег, зокрема, у складних клінічних випадках, де немає можливості знайти якомусь вузького спеціаліста, а також брати участь у дистанційних освітніх програмах та вебінарах. Це особливо актуально в умовах дефіциту кадрів та нагальної потреби швидкого освоєння нових навичок, пов'язаних з військовими озброєними нападами. [6].

Попри значні переваги, впровадження телемедицини в Україні зіткнулося з низкою викликів. Постійні обстріли критичної інфраструктури призводили до перебоїв з електроенергією та доступом до мережі Інтернет, що обмежувало можливості використання телемедичних послуг, особливо в прифронтових регіонах та на окупованій території. Недостатній рівень цифрової грамотності серед частини населення, особливо серед літніх людей, створював бар'єри для ефективного, а швидкість впровадження під час війни виявила прогалини у правовому регулюванні, зокрема щодо захисту

персональних даних пацієнтів та відповідальності лікарів за дистанційні консультації.

Висновки. В умовах збройної агресії проти України телемедицина перетворилася зі вимушеного заходу на стратегічний інструмент забезпечення доступу до медичної допомоги. Вона дозволила підтримувати безперервність надання послуг там, де фізичний доступ до медичних закладів був ускладнений або неможливий, особливо для вразливих груп населення: літніх людей, пацієнтів з хронічними хворобами, мешканців окупованих/деокупованих територій та ВПО.

Телемедицина довела ефективність у дистанційних консультаціях, моніторингу, підтримці клінічних рішень та міждисциплінарній комунікації, дозволяючи лікарям діагностувати, лікувати та супроводжувати пацієнтів навіть у критичних умовах. Це також оптимізувало медичні процеси, знизило навантаження на стаціонари та сприяло медичній освіті.

Однак впровадження виявило бар'єри: технічні (перебої електроенергії, нестабільний інтернет), соціальні (низька цифрова грамотність) та правові (недостатнє регулювання). Усунення цих проблем є пріоритетом для післявоєнного відновлення.

Таким чином, український досвід телемедицини під час війни підкреслює її важливість як інноваційного компонента охорони здоров'я. У майбутньому вона має стати повноцінним, інтегрованим елементом системи, що реагує на надзвичайні ситуації та покращує якість медичної допомоги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Multidisciplinary scientific notes. Theory, history and practice : proceedings of the 6th International scientific and practical conference, November 01–04, 2022, Edmonton, Canada / International Science Group. – Edmonton : International Science Group, 2022. – 712 p. – ISBN 979-8-88796-806-3. – DOI 10.46299/ISG.2022.2.6.
2. Innovative areas of solving problems of science and practice : proceedings of the 7th International scientific and practical conference, November 08–11, 2022, Oslo,

Norway / International Science Group. – Oslo : International Science Group, 2022. – 700 p. – ISBN 979-8-88831-925-3. – DOI 10.46299/ISG.2022.2.7.

3. Дорошенко О. В., Сидоров Д. Ю., Пожар В. Й. Значення телемедицини в сучасних умовах // Synergy of knowledge: New Horizons in Global Scientific Research : матеріали I міжнар. наук.-практ. конф., 1–3 листоп. 2023 р., Ванкувер, Канада. – Vancouver : International Science Unity, 2023. – С. 141.

4. Зборовський О., Кравець А., Антонова К., Мельник Т., Кульбака О. Телемедицина як інноваційний підхід лікування пацієнта в умовах війни в Україні // Innovative approaches to solving scientific problems : матеріали 19-ї міжнар. наук.-практ. конф., 16–19 трав. 2023 р., Токіо, Японія. – Токуо : International Science Group, 2023. – С. 180.

5. Лепетан І. М. Телемедицина як частина цифрового бренду медичних послуг : дис. ... д-ра філософії / Одеський нац. техн. ун-т. – Одеса : Видавництво ОНТУ, 2024. – 148 с.

6. Коцаренко М. В., Адамович О. О., Адамович О. П. Телемедицина як інструмент оптимізації та удосконалення способів надання медичної допомоги населенню // Буковинський медичний вісник. – 2023. – Т. 27, № 1 (105). – С. 73–78.

ЗАДАЧІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я З ФОРМУВАННЯ У НАСЕЛЕННЯ МОТИВОВАНОГО ВІДНОШЕННЯ ДО ПРОХОДЖЕННЯ ЦІЛЬОВИХ ПРОФІЛАКТИЧНИХ ОНКОЛОГІЧНИХ ОГЛЯДІВ

Погоріляк Р.Ю., Слабкий Г.О., Шень А.Ю.

Ужгородський національний університет м. Ужгород, Україна

Вступ. Війна України проти російської воєнної агресії призвела до значного погіршення медико-демографічної ситуації та стану громадського здоров'я [1-3], значної міграції та вимушеного переселення населення [4,5], руйнування інфраструктури системи охорони здоров'я [6], та зниження рівня відповідального ставлення населення до особистого здоров'я та зниження